

Ioana Scoruș

Un an din viața Liubei B.

Sunt o idealistă ratată, e cazul să o spun de la început. O viață-ntreagă m-am încăpățânat să cred că dragostea există. Pe lumea asta totul se rezumă la dragoste, nu-i așa? Nu, acesta nu este un roman de dragoste. Aceasta nu este nici măcar o carte oarecare. Aceasta este o poveste despre timp și memorie. Aceasta este o povestioară pe care trebuie s-o scriu doar pentru a-mi pune ordine în cap, eu altfel nu pot. Nu pot să țin totul în cap și să văd bine întregul, eu trebuie, ca la rezolvarea unei probleme de geometrie, să scriu totul pe hârtie cu pătrățele. Acolo lucrurile par mai clare, se văd mai limpede. E drept, nu se pot rezolva, nimic nu se rezolvă pe hârtie, niciuna dintre marile probleme ale vieții nu se rezolvă pe-o hârtie de matematică, dar pe hârtie măcar văd mai limpede problemele și astfel pot spera că într-o zi le voi înțelege. Am nevoie să pricep, cu toate că știu că, *a posteriori*, lucrul ăsta nu mai contează pentru că nu mai poate acționa asupra vieții. Așa cum nu te poți scălda, vorba aceea, de două ori în aceeași apă. Dar așa sunt eu, *după*, am nevoie să mă dumiresc. Ca și cum o problemă de dragoste ar putea fi vreodată limpezită. Sau ca și cum ar mai putea exista o dată viitoare, iar eu am nevoie să aflu unde am greșit, pentru a nu mai repeta greșelile. Da, așa sunt eu, trăiesc în iluzie. De atâta sunt în stare. Nu pot altfel. Sau nu știu cum altfel. Și e ca și cum eu sunt cea care greșește

întotdeauna. Este foarte posibil să fie chiar așa. Nu greșelile lui sunt importante, ci ale mele. Oricum, toți bărbații fac aceleași gafe, așa că nu are rost să mă străduiesc să înțeleg, neînțeleasă fie mintea lor în vecii vecilor, amin! Important e să mă înțeleg pe mine. Nu că asta ar schimba ceva într-un mod esențial. Nimic nu se schimbă într-un mod esențial, este doar o iluzie. Dar am zis deja că eu trăiesc în iluzie. Așa că acesta nu este un roman, aceasta nu este nici măcar o carte oarecare, nici măcar o problemă de geometrie, nici măcar o ecuație cu două necunoscute, nici măcar o ecuație cu o singură necunoscută care ar putea fi rezolvată prin metoda reducerii la absurd. Aceasta este... voi spune ceva teribil: aceasta este o ciornă. Da, o simplă ciornă. Așa că nu vă faceți iluzii.

O ciornă te ajută să-ți ordonezi gândurile. După aia, o poți arunca, liniștit, la gunoi. Nu mai ai nevoie de ea, lucrurile sunt rezolvate. E drept, doar pe hârtie, dar e și asta o rezolvare, iar mie-mi place să păstrez lucruri. Sunt strângătoare. Lucrurile sunt tot ce am. Sau ideea de lucruri. O dragoste nu este un lucru, dar este ceva care poate ține locul unui lucru drag de care nu vrei să te despați. Îmi păstrez ciornele doar pentru că ele, toate la un loc, sunt istoria și justificarea vieții mele. Când se întâmplă să le răsfoiesc (pentru că mi se întâmplă uneori și asta), îmi amintesc că trăiesc. Ciornele sunt dovada existenței mele. Sau a fostei mele existențe. Trăind în iluzie, am nevoie, când și când, de câte o dovadă palpabilă ca să-mi amintesc că încă sunt în viață. Or, ce poate fi mai palpabil decât o coală de hârtie? Decât o ciornă? Așa cum unii scriitori își justifică existența prin numărul de cărți publicate, prin numărul de premii, de articole, de conferințe, așa eu mi-o justific, în fața mea (numai în fața mea), prin numărul de ciorne.

Ciornele mele sunt, întotdeauna, probleme de geometrie ratate. N-are rost să pui pe hârtie ceva rezolvat, ci doar ceva ce nu ți-a ieșit. Am uitat să spun, eu fac geometrie în spațiu, nu plană. E mai complicată. Și, pentru rezolvări, mereu am nevoie de trigonometrie, doar că am cam uitat-o și se întâmplă destul de des să confund sinusul cu cosinusul, tangenta cu cotangenta, ca să nu mai spun că niciodată nu le-am înțeles prea bine. Nici măcar propriul nume nu mi l-am înțeles până la capăt vreodată. Unii îmi spun că am un nume bizar, alții mă văd coborâtă direct din Dostoievski, alții din Tolstoi, iar lucrul ăsta mă încurcă teribil pentru că e ca și cum ar exista niște așteptări pe care trebuie să le împlinesc. De aceea am refuzat, ostentativ, să citesc vreodată *Idiotul*. De aceea pe mine mă cheamă doar Nastasya Barashkova. Nu că asta nu mi-ar fi îndeajuns. Iar acesta și nu altul este numele meu.

Sunt o idealistă ratată și chiar nu cred că ar putea interesa pe cineva lucrul ăsta. Adevărul este că suntem cu toții niște ratați, într-un fel sau altul. O viață-ntreagă m-am încăpățânat să cred că dragostea există. Căci, în cele din urmă, totul se rezumă la dragoste, nu-i așa? Și eu am pățit-o. Prima și singura dată. După aceea, m-am lecuit. Sau credeam că m-am lecuit. Sigur că-l iubeam nebunește, așa cum numai în romanele bune se poate iubi, când autorul construiește o poveste care te vrăjește, apoi construiește personajele, dincolo de orice tipologie. Doar suntem unici, nu-i așa? Noi, cititorii, suntem întotdeauna personajul principal. Nu ne putem confunda cu ființele ordinare, iar autorul știe asta, știe că trebuie să ne prindă în plasa lui de fluturi, dându-ne un personaj extraordinar cu care să ne identificăm. Așa și eu, a fost o vreme

când aveam impresia că sunt un personaj fabulos. Da, îl iubeam nebunește, eram în stare să ucid pentru el. De fapt, pentru mine, dar atunci n-o știam. Era perfecțiunea însăși, bărbatul unic și irepetabil, inclasabilul, excentricul, iar eu eram norocoasa, hărăzita de Cel de sus pentru că-mi fusese dat să mă nasc în același veac cu el, în același oraș, la o diferență perfectă de ani. Șapte. După aceea a avut loc tot tacâmul de la primărie, biserică și restaurant, după care au început să apară niște simptome colerice, niște paști și niște dumnezei, pe urmă au apărut organele genitale și altele înlocuitoare, apoi a apărut chestia aia legată de „mă-ta” în toate pozițiile și, în cele din urmă, uluirea mea mută din care nu-mi mai reveneam. Apoi au trecut vreo 15 ani până într-o zi în care m-am uitat într-o oglindă din care n-am știut cine mă privește. Clasic, nu-i așa? Și atunci am înțeles că cineva îmi furase 15 ani din viață. Mai târziu am aflat că nu mi-i furase nimeni, ci eu îi aruncasem la coșul de gunoi al vieții, în nesfârșita mea uluire. Și iubire. L-am privit când a venit acasă, în seara aceea după ce mă uitasem în oglindă și nu am știut cine este. După o lună eram deja divorțată, după alt tam-tam cu tot tacâmul. Mă rog, nu-l mai pomenesc pentru că nu-mi face plăcere. Cum să-ți faci plăcere să vorbești despre 15 ani pierduți, iremediabil pierduți, pe care i-ai aruncat la gunoi cu maximă frivolitate doar pentru că te-ai lăsat amăgită de un vis, de o iluzie? Cum să povestești un vis urât care a durat 15 ani? Asta ar fi altă nebunie...

De fiecare dată când o vedea cu câte o carte în mână o întreba ce face. De fiecare dată răspunsul era același: nu vezi ce fac? Citesc. Urma o altă întrebare: nu te-ai săturat? Invariabil, simțea cum furia crește mereu din același loc, de

sub stern, o furie căreia nu trebuia să-i dea glas niciodată și care încă mai putea fi domolită cu antiacide. Furia nu trecea, dar durerea de stomac ceda. Nu-i mai răspundea, lua cartea din care încerca să-și construiască o fortăreață care s-o țină la depărtare de ceea ce se întâmpla mereu când erau împreună: nimic. Îi simțea nepăsarea groasă, murdară, minimalizarea forțată, ca și cum nimic din ceea ce era important pentru ea nu putea avea în mod real vreo însemnătate, îi simțea indiferența trufașă, fără seamăn. Era construit dintr-o monstruoasă frivolitate, o frivolitate pe care și-o explicase cu multă vreme în urmă, dar de efectele căreia nu se putea pune la adăpost. Nimeni nu e vinovat de lucrurile astea. Viața te face să devii astfel. Viața și maică-ta cu taică-tu, ei sunt vinovații. În primul rând maică-ta cu taică-tu, dacă i-ai avut. Dar când vezi în jur că există altfel de oameni, măcar te poți întreba ce-ai putea face ca să fii și tu ca ei. Măcar te poți întreba ce-ți lipsește. Invidia e însă mai la-ndemână și nu te lasă să te schimbi.

În cele din urmă, ura. O ura. Adevărul e că încă reușea să o pună pe gânduri, astfel încât nu contenea să se întrebe cum se poate trăi în acest fel. Dar era imposibil să citească lângă el, așa că se retrăgea în baie, locul unde nu intra niciodată fără voia ei. De altfel, în ultimii ani nici nu mai avea vreo treabă în baie, câtă vreme ea era acolo. Se scufunda până la gât în apa fierbinte și parfumată, ca într-o mângâiere. Ținea ochii închiși, brațele încolăcite în jurul taliei, ca și cum și-ar fi protejat trupul de un posibil înec. Alteori, își întindea un picior pe peretele îmbrăcat în faianță luminoasă și, sprijinindu-l pe călcâi, se surprindea admirându-l ca și cum n-ar fi fost al ei.

Nu-l interesa nimic din ceea ce o interesa pe ea. Cu literatura în sine era de acord, scriitorii însă, majoritatea

sub stern, o furie căreia nu trebuia să-i dea glas niciodată și care încă mai putea fi domolită cu antiacide. Furia nu trecea, dar durerea de stomac ceda. Nu-i mai răspundea, lua cartea din care încerca să-și construiască o fortăreață care s-o țină la depărtare de ceea ce se întâmpla mereu când erau împreună: nimic. Îi simțea nepăsarea groasă, murdară, minimalizarea forțată, ca și cum nimic din ceea ce era important pentru ea nu putea avea în mod real vreo însemnătate, îi simțea indiferența trufașă, fără seamăn. Era construit dintr-o monstruoasă frivolitate, o frivolitate pe care și-o explicase cu multă vreme în urmă, dar de efectele căreia nu se putea pune la adăpost. Nimeni nu e vinovat de lucrurile astea. Viața te face să devii astfel. Viața și maică-ta cu taică-tu, ei sunt vinovații. În primul rând maică-ta cu taică-tu, dacă i-ai avut. Dar când vezi în jur că există altfel de oameni, măcar te poți întreba ce-ai putea face ca să fii și tu ca ei. Măcar te poți întreba ce-ți lipsește. Invidia e însă mai la-ndemână și nu te lasă să te schimbi.

În cele din urmă, ura. O ura. Adevărul e că încă reușea să o pună pe gânduri, astfel încât nu contenea să se întrebe cum se poate trăi în acest fel. Dar era imposibil să citească lângă el, așa că se retrăgea în baie, locul unde nu intra niciodată fără voia ei. De altfel, în ultimii ani nici nu mai avea vreo treabă în baie, câtă vreme ea era acolo. Se scufunda până la gât în apa fierbinte și parfumată, ca într-o mângâiere. Ținea ochii închiși, brațele încolăcite în jurul taliei, ca și cum și-ar fi protejat trupul de un posibil înec. Alteori, își întindea un picior pe peretele îmbrăcat în faianță luminoasă și, sprijinindu-l pe călcâi, se surprindea admirându-l ca și cum n-ar fi fost al ei.

Nu-l interesa nimic din ceea ce o interesa pe ea. Cu literatura în sine era de acord, scriitorii însă, majoritatea

erau „niște mizerabili care intrau în politică pentru a se îmbogăți sau se erijau în formatori de opinie, lansând judecăți morale de pe o poziție care n-ar trebui să le permită expunerea publică”. Mulți dintre ei, dovediți foști colaboratori ai securității, erau purtați, „sub luminile metalice ale televiziunilor, într-o eternă glorie, având în spate trecuturi murdare, îmbogățiri dubioase și, înainte de toate, pactul cu diavolul”. Generaliza la întreaga masă a intelectualilor — „Niște jeguri!” — nu doar cu convingerea că are dreptate, ci și din pricina unei invidii adânci, precum un cancer cu metastaze. Mai degrabă dintr-o frustrare care-i întârșise, în timp, certitudinea că ceea ce numea „școala vieții” era cu mult mai valoros decât oricare altă școală. Avea o inteligență nativă, sălbatică, șlefuită de-a lungul atâtor ani de trăit pe drumuri, cu cheia de gât, când trebuise să se descurce singur. Aparținea tagmei supraviețuitorilor. Tot ceea ce făcea parte din așa-zisele rafinamente imateriale îi era străin, fiindcă acestea erau construite dintr-o materie pe care n-o putea înțelege, și cu atât mai puțin asimila. Ceilalți, care aveau acces la astfel de lucruri, erau buni de urât. În ceea ce-o privea, nu avea ce să reproșeze nimănui, fusese alegerea ei și și-o asuma, uneori cu un stoicism care friza masochismul. Sau poate tocmai asta înseamnă stoicismul. Un capitol de mult încheiat, dar în care continua să trăiască, dintr-o memorie care o locuia împotriva voinței ei.

După capitolul cu divorțul am decis că m-am schimbat. Devenisem cinică, umorul mi se ascuțise, țineam fruntea sus, eram o femeie foarte, foarte puternică. Înțepam asfaltul cu tocurile mele cui, înfingeam în pământ picioarele mele frumoase, cu mușchi modelați de cei zece

ani de sport, îmi purtam fundul la vedere, mândră, conștientă de estetica lui, despre care aflasem foarte târziu, de parcă în casa în care crescusem nu existaseră oglinzi. Știam că proastă nu sunt, știam că-s frumușică, îmi purtam părul blond nordic ca pe o comoară și ochii ca pe niște pumnale. O vreme, am reușit să mă amăgesc. Nu mai aveam nevoie de iubire, era suficient să întâlnesc câte o persoană agreabilă, ideal fără identitate, suficient de cultă cât să avem ce înșăila împreună — nu că eu aș da pe afară de atâta cultură, dar așa îmi place, uneori, să cred despre mine —, suficient de atrăgătoare încât hormonii să intre-n acțiune. Lucrurile se consumau repede și la fel de repede mureau, ca și când nici nu existaseră vreodată. Era perfect, nicicând nu mai fusesem atât de fericită. Aveam tot timpul din lume pentru mine, mi se rupea în paișpe de cum mă văd și de ce cred ceilalți despre mine, eram liberă ca pasărea cerului, eram discretă, nu-mi expuneam viața privată, călătoream de două ori pe an în locuri de unde-mi luam inspirația și-mi oblojeam sufletul și, de trei ori pe săptămână, mergeam să fac curat și să gătesc în casa unui poet bătrân pe care, în felul meu, îl iubisem toată viața. Nu-mi era ușor să fac naveta. Locuia la 365 de km depărtare de scorbura în care alesesem, din comoditate, să trăiesc. Când te obișnuiești cu mirosul aerului îmbibat de gaze de rafinărie al orașului tău, când te obișnuiești cu luminile nopții pe străzile goale, cu soarele înaintând printre acoperișurile vișinii ale caselor de peste drum, când te obișnuiești cu glasul melancolic al trenului, noaptea, sosind în gara din apropiere, cu scorojeala din pereții casei tale, cu parfumul teilor, primăvara, cu cerșetorii tăi la fiecare colț de stradă, cu sunetul clopotelor bisericii de vizavi, nu-ți mai vine să o iei la sănătoasa la 45 de ani. La 45 de ani e mai bine așa.

E mai simplu. E mai comod. Și asta pentru că, fără să știi când, ai început să îmbătrânești. Nimeni nu te pregătește pentru asta. Nu mai aștepti mare lucru, dar începi să ai pretenția ca anii care ți-au mai rămas să-i umpli cu calitate, nu cu cantitate. Din păcate, înțelegi lucrul ăsta prea târziu. Iar atunci când înțelegi, totul e deja pierdut. Dar poate că mai devreme nici nu se poate. Trebuie să trăiești niște iluzii, niște deziluzii, niște speranțe care să se dovedească absurde, niște fracturi de suflet ca să pricepi cam cum stau lucrurile. Unora le ia mai mult, altora, mai puțin. Mie mi-au trebuit cinspe ani nenorociți ca să pot alunga de pe ochi vălul mirobolant care mi-i acoperea, vălul diafan prin care viața părea frumoasă, roz, iar iubirea părea că există. Iar când a căzut, laolaltă cu gustul sublim al libertății și cu cel al singurătății (oh, ce deliciu este singurătatea!), a venit, la pachet, și cel al trecerii timpului prin carnea mea, prin viața mea, iar asta este ceva de nesuportat. Și pentru că nu ai încotro, pentru că trebuie, de la un moment dat, să suporti tragedia asta în fiecare clipă a vieții tale, ești nevoit să te aperi, să te refugiezi în diverse lucruri și vrei ca acele lucruri să nu fie unele banale căci, nu-i așa, nu mai ai la dispoziție tot timpul din lume, ca să-l pierzi pe nimicuri. Da, vrei și cantitate, dar vrei și calitate, nu cum am spus mai devreme, că doar calitatea contează. Nu, vrei totul, ca pe o răzbunare pentru cei cinspe ani pierduți și târziu afli (și mai târziu! totul este *prea* târziu!) că așa ceva nu se poate compensa. Frumusețea, frăgezimea, prospețimea s-au dus pe apa sâmbetei, inocența s-a făcut — slavă Domnului! — praf și pulbere. Doar curiozitatea a rămas, dacă ai avut-o vreodată. Și eu am avut-o. Curiozitatea și spiritul de competiție le-am avut dintotdeauna, nici nu-mi mai dau seama dacă asta înseamnă sau nu ceva.

În ultima vreme i se întâmpla destul de des. O scurtă reverie, nu mai lungă de câteva minute. Plonjarea într-un trecut pe cât de îndepărtat, pe atât de proaspăt și, odată cu ea, acea stare duală care continua să o mire: cât de ușor puteau coexista trecutul cu prezentul. Și atunci, și acum. Și acolo, și aici. Și ieri, și azi. De parcă două vieți, separate de 40 de ani, se trăiau paralel, la cele două vârste între care existau alte și alte vieți, mereu altele, dar întotdeauna aceleași. Lucrul ăsta o făcea să se întrebe ce este timpul. Nu, nu definiția timpului voia să o afle, definițiile nu folosesc la nimic, ci materia inefabilă, vaporosă din care timpul este făcut, structura lui intimă, consistența lui aiuritoare, compoziția lui subtilă, feroce, diafană, miraculoasă, capacitatea lui de a se contracta și dilata și multiplica după legi absurde. Cum se putea ca imaterialul însuși să poată avea o consistență atât de densă? Cum se putea ca 40 de ani de viață să fie resimțiți precum o clipă și cum se putea ca o singură zi să aibă încărcătura a 40 de ani de viață? Era ceva dincolo de puterea ei de înțelegere, iar acest ceva era trăit nu doar cu o stare de perpetuă uluire, ci și de frustrare. Mai ales frustrare. Invariabil, trăia cu o senzație de durere profundă, ca și cum un cuțit lung, subțire, din cristal i-ar fi pătruns tot corpul, de-a lungul sufletului, prin centrul lui, un cuțit cu care trebuia să se obișnuiască să trăiască, un cuțit care nu mai putea fi scos de acolo niciodată. Dacă ar fi reușit să afle compoziția evanescentă a timpului, i-ar fi putut veni de hac, așa îi trecu prin minte într-o zi.

Azi însă se întâmpla altceva. Ceva de care fusese, până nu demult, convinsă că nu mai poate apărea în viața ei, asta și pentru că luase cu mulți ani în urmă decizia de a nu se mai complica în vreo iubire. Și totuși, ea